

מחצית השקל

מגילה דף יג: אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו. והיינו דתנן: באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים.

שו"ע או"ת תרצ"ד: (א) הגה י"א שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר. ומאחר ששלשה פעמים כתיב תרומה בפרשה יש ליתן ג'. ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה (מהרי"ל) וכן נוהגין בכל מדינות אלו.

תנחומא כי תצא: מהו עמלק- עם לק, עם שבא ללוק דמן של ישראל ככלב. רבי לוי בשם רבי שמעון בר חלפתא אמר משל למה היה עמלק דומה לזבוב שהיה לוהט אחר המכה, כך היה לוהט עמלק אחר ישראל ככלב, שמע שנגאלו בא עליהם.

כלי יקר: ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים. בילקוט מסיק שעמלק דומה לזבוב כו', שהיזה"ר המשילוהו רז"ל לזבוב שכה פיו חלוש לעשות נקב בבשר השלם אך במקום שהזבוב מוצא איזו מורסא או שחין אשר שם פתח פתוח קצת לבשר שם ירביץ וירחיב הפרצה. כך עמלק כל זמן שהיו ישראל שלמים עם ה', והיה גם שלום ביניהם אז לא יכול להם כלל, וכאשר ראה אותם במסה ומריבה על ריב בני ישראל. שהיה מריבה ביניהם, כי כל החניות שקודם מ"ת כולם היו בתרעומות ובמחלוקות, אז מצא לו עמלק פתח פתוח, כי רפידים אותיות פרידים, ומטעם זה המשילו את עמלק לזבוב כי לא היה יכול לישראל כל זמן שלא פתחו לו פתח, וכן המן שבא מזרע עמלק בא על ישראל בטענות אלו באמרו ישנו עם אחד מפוזר ומפורד. דהיינו מפוזר איש מרעהו ומפורד מן השכינה:

אורות התחיה כ, כא: מחלוקת הדעות ע"ד הדרכת הכלל, אם בזמן הזה, שרבו פריצים נושאי דגל ההפקרות ביד רמה, ראוי להפריד את האומה, שהכשרים נושאי דגל שם ד' לא יהי להם שום יחש עם פורקי העול הפושעים, או שמא כח השלום הכללי מכריע את הכל... אלה הכתות יחדו הנן בזה במדרגת שתיים נשים זונות שבאו אל שלמה: הדבור "הביאו חרב" נסיון הוא מחכמת אלהים שבמלכות ישראל: אותה הראויה להדחות, היא הטוענת: "גזורו", ובהתמרמרה מבלטת היא את אמתת הטינא שבלב שהיא חשה בעצמה, שכל ענינה הוא רק "גם לי גם לך לא יהיה, גזורו", והאם הרחמניה, אם האמת, אומרת "תנו לה את הילוד החי, והמת אל תמיתוהו", ורוה"ק צווחת "תנו לה את הילוד החי, היא אמו". **אין קץ לרעות הגשמיות והרוחניות של התפרדות האומה לחלקים,** אע"פ שפרוד גמור כהעולה על לב המנתחים באכזריות א"א הוא והיה לא יהיה. זאת היא ממש מחשבה של ע"ז כללית, שהננו בטוחים עליה שלא תתקים... כל חשק עבודה, שמחת מצוה, התמדת תורה, ברק חדושים והתנוצצות רוח הקודש בלב השרידים אשר ד' קורא, כונת התפלה ואור שלהבתה, כל אלה מוכרחים הם להפגם ע"י הכנסת יסוד פירוד בכללות כנסת ישראל, חלילה.

בינה לעיתים: איזה התייחסות עצמי יש למצות השקלים עם שקלי המן, כי לא יספיק היותם אלו ואלו ממתכת הכסף. ונאמר, כי כבר חקרו קדמונינו ז"ל בטעם מצוה זו של מחצית השקל, למה לא באה לתת שקל שלם, והקפיד יתברך יהיה דוקא מחציתו בין לדל בין לעשיר. ומחשבו המפרשים ז"ל אמרו, כי לאשר שלמות האומה הנבחרת תלוי בהתאחדם אלו עם אלו התאחדות נמרץ, כאמרו יחד שבטי ישראל, וכאשר דרשו ז"ל על האספו ואגידה לכם הקבצו וגו' ושמעו וגו'. לכן צריך שיחשוב כל אחד מאישיהם שהוא מצד עצמו אינו שלם, אם לא בחברת ושותפות האחר, כי חברו משלים מה שהוא חסר. ונמצא א"כ שכל איש ואיש מיחידי האומה ישראלית הוא כמו חצי חברו וחצי חברו הוא חצי האחר, ובין שניהם בהצמדם יחד עושים אחד שלם. וע"כ צוה ית' יתן כל אחד מחצית השקל, למען יחשוב כי הוא לבדו לא יוכל להשלים את עצמו עד ישלימהו האחר. והגזרה הזאת בעצמה היא אמיתית:

מגילה טז: ויקח המן את הלבוש ואת הסוס אזל אשכחיה דיתבי רבנן קמיה ומחוי להו הלכות קמיצה לרבנן כיון דחזייה מרדכי דאפיק לקבליה וסוסייה מיחד בידיה מירתת אמר להו לרבנן האי רשיעא למיקטל נפשי קא אתי זילו מקמיה די לא תכוו בגחלתו בההיא שעתא נתעטף מרדכי וקם ליה לצלותא אתא המן ויתייב ליה קמיהו ואוריך עד דסליק מרדכי לצלותיה אמר להו במאי עסקיתו אמרו ליה בזמן שבית המקדש קיים מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא ומתכפר ליה אמר להו אתא מלי קומציה קמהא דידכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי.

תוספות: ודחי עשרה אלפי ככרי כספא- שמעתי שעשרה אלפי ככר כסף עולין חצי שקל לכל אחד מישראל שהיו שש מאות אלף כשיצאו מצרים ואמר שיתן לאחשורוש כל פדיונם ודוק ותשכח.

שפ"א לקוטים: מצות משלוח מנות ומתנות כו', נראה כי כל הענין לעורר אהבת ישראל כי זה כל ענין הכח שיש לישראל נגד בחינת עמלק וזרעו, ושנאת חנם גורם מלחמות עמלק, זהו שכתוב עם אחד מפוזר ומפורד שנוטל מהם אהבת ישראל ועל ידי זה אמר שיש בכחו לאבדם, ומרדכי הצדיק הי' דבוק באהבת ישראל כמו שכתוב במדרש יהודי אל תקרי יהודי אלא יחידי כי הי' כלל כל ישראל וכל שם יהודים הי' בו ונקרא יהודי ויחידי, ופירוש זה דאיתא ואהבת לרעך הוא עיקר התורה ואידך פירושה, והפירוש על ידי שאדם יודע כי הכל רק מהחיות של נקודה הקדושה שיש בכל דבר מחי החיים והוא יחיד ומיוחד על ידי זה אוהב לחבירו כגופו שהרי גם גופו ושל חבירו מבוטלין לנקודה הפנימיות ואף אם הוא גדול מחבירו עם כל זה בשורש אין חילוק בין רב למעט... וזהו שדרשו אל תקרי יהודי אלא יחידי... וכל ענין הגלות הוא פירוד האחדות והגאולה הוא האחדות והצדיק שמאחד ומחבר כלל ישראל להיות אחד מיוחדין להקב"ה נקרא גואל, ודבר זה להיות דבוק באהבת ישראל הוא אחר ביטול הנפש אל הנקודה שלמעלה מהנפש ושורש הנפשות של ישראל אחד... וזהו שכתוב במגילה נקהלו ועמד על נפשם כי האחדות בא על ידי זה שבאין למעלה מבחי' נפש וכן כתיב ועמד על נפשם כי שם הכל אחד.

מכתב הרב חרל"פ: פורים, עיצומו של יום פועל וחייבים לבסומי, לאהוב את כל ישראל, אף לאלה, שלכאורה יש לומר עליהם ארור המן, לפי שמצד עיצומו של יום אין הבדל בין ישראל לישראל, כולם זרע ברך ה'. ועי"ז ממתיקים את כל הדינים הקשים... ואעפ"י שביה"כ יש מחלוקת אם עיצומו של יום מכפר, בפורים כולם מודים שעיצומו של יום פועל...

שיחות הר"ן צא: סגולה להתמדה שיזכה להיות מתמיד בלמודו, הוא להזהר לבלי לדבר על שום איש ישראלי. כמו כשהכלה היא יפה אזי האהבה בשלמות. אבל כשיש להכלה איזה חסרון ומום, אזי בודאי אין האהבה בשלמות. כמו כן התורה נקראת כלה כמו שכתוב תורה צוה לנו משה מורשה ודרשו רז"ל אל תקרי מורשה אלא מאורסה, וכל אחד מישראל יש לו אות בתורה, כי ששים רבוא אותיות התורה כנגד ששים רבוא נשמות ישראל. וכשיש חסרון באחד מישראל נמצא שיש חסרון בתורה ששם שרש נשמות ישראל כנ"ל. ועל כן בודאי אי אפשר לאהב את התורה בשלמות. אבל כשיזהר מלדבר על שום ישראל ולבלי למצא שום חסרון בשום ישראלי נמצא שאין בהתורה שום חסרון ומום אזי בודאי יאהב את התורה מאד. ואזי יתמיד בלמוד התורה מגדל האהבה כנזכר לעיל:

וזהו "תורת ה' תמימה" הינו כשתורת ה' היא תמימה בלי שום חסרון ומום דהינו כשנזהרין לבלי לדבר ולבלי למצא שום חסרון בשום ישראלי שהוא אות מהתורה, נמצא שאז תורת ה' תמימה בלי שום חסרון ומום, אזי הוא משיבת נפש. כי אז דיקא זוכין לאהבת התורה ומרגישינן טעם מתיקות התורה שמשביה את הנפש מאחר שאין בה שום חסרון כנ"ל. ואז זוכין להתמדה:

שו"ת שרידי אש: מפני מה אין מברכים על משלוח מנות... לפי טעם הרשב"א שאין מברכין על הצדקה שמא לא יקבל, והרי ... אלא כוונתו, שאין מברכין על מצוה שאינה תלויה בעושה המצוה לבדו אלא גם באחר... ועוד נ"ל, שמשלוח מנות היא להרבות שלום ואהבה וריעות, והנה אף שבכל המצות גדול המצווה ועושה ומברכין וציונו- במשלוח מנות טוב שיתן מרצונו החפשי, מתוך רגש של אהבה לאחיו העברי, ואם הוא נותן רק עפ"י צווי הוא מפחית מידת האהבה.

במדבר רבה פרשה יב א"ר מאיר נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה זה יתנו כזה יתנו.

פרי צדיק שקלים: והיינו שתמה איך יועיל פדיון כסף שהוא גשמי והראהו השם יתברך כמין מטבע של אש דהיינו שהמכוון רק האהבה והנדיבות וזה נקרא אש על דרך מה שנאמר רשפיה רשפי אש וגו'.

קהלת רבה אמר ר' יודן בשם ר' איבו אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאותו בידו, אלא אן אית ליה מאה בעי למעבד יתהון תרתין מאוון, ואן אית ליה תרתי מאוון בעי למעבד יתהון ארבעה מאה.

תורת המגיד: מרעיבו שבע משביעו רעב, פ"ה התקשרות בו ית', מרעיבו, כשאומר בלבו שאינו מקושר, אזי הוא שבע, פ"ה מקושר, משביעו, דהיינו שאומר שהוא מקושר, הוא רעב.

ערבי נחל כי תצא אמרו רז"ל (סוכה נב. ב) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אינו יכול לו. (אמרם ז"ל יצרו של אדם, ולא אמרו יצר הרע מתגבר על האדם. אולי יפורש כי נודע שיש יצר הרע הוא המלאך המסית אשר לזה נברא וזהו מלאכתו, ועליו אמרו רז"ל (סוכה נב א) לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא להיצר הרע, לצדיקים נדמה להם כהר ולרשעים נדמה כחוט השערה, הללו בוכין והללו בוכין. דצריך להבין על מה זאת עשה ה' ככה, ולמה הצדיקים והרשעים לא יראו את היצר הרע כמו שהוא באמת אם כהר אם כשערה. אלא הענין על פי מה שאמרו רז"ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, והיינו כי הלא לא ברא השי"ת את היצר הרע אלא כדי שיהיה בחירה ושיתן שכר, ואמנם היצר הרע היה מבטל הבחירה ומטהו לרע לרוב פיתויו, והיה רחוק משכר ועלול להפסד, רק שאמר השי"ת בראתי היצר הרע בראתי לו תורה תבלין, שהתורה מדחה היצר הרע, ולכן האדם עומד בין המשפתיים, כי היצר הרע מטהו לרע והתורה מטהו לטוב, ונשאר עומד על בחירתו, **לכן לא ניתן רשות להיצר הרע לפתות לאדם אלא כערך התורה שבו, דאל"כ בטלה הבחירה, ולכן כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו**, ולכן לעתיד לבא הרשע יראה יצר הרע שלו שהוא כחוט השערה, והצדיק יראה יצר הרע שלו שהוא כהר, והרי זה יצר הרע אחד אשר לא ניתן לו רשות לפתות רק לכל איש ואיש כפי ערך שיכול לעמוד נגדו.

עירי קדישין: הצדיק מתגבר עם היצה"ט על היצה"ר ואז יש התבטלות הבחירה, ע"כ מוסיפים לו יצה"ר בכדי שיהיו שווים ויהיה לו בחירה, על דרך שאז"ל כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו, עד שיצרו הרע נעשה באמת כהר גדול. והרשע שמגביר את יצרו הרע על היצה"ט אזי גם אצלו יש התבטלות הבחירה, ע"כ מקטינים לו את יצה"ר עד שאכן נעשה קטן כחוט השערה.

ספר העיקרים מאמר ז פרק כה: מה שנמצא בכתוב שהשם יתברך מחזק לב הרשעים או מקשה ערפם ומונע מהם דרכי התשובה, וזה שהרשע בבא עליו המכה הוא מתחסד ושב אל השם מיראת עונש המוטל עליו, כמו שאמר פרעה חטאתי הפעם ה' הצדיק וגו', ובעבור שזה הפעל דומה לאונס ואינו בחירי, הנה השם יתברך מחזק את לבו כשנותן לו צד או צדדין לתלות בהן המכה ולומר שבאה במקרה ולא על צד ההשגחה האלהית, וזה כדי שיסור מלבו המורד שקנה מחמת המכה וישאר על טבעו ובחירתו מכלי מכריה, ואז יבחן אם היתה תשובתו בחיריית, ומאשר בחירת פרעה כסתר מעליו עול המכה היתה לרע, אמר השם יתברך אני הכבדתי את לבו, כלומר כשהסירותי מלבו המורד שקנה מחמת המכה, וישאר על טבעו ובחירתו, והוא לרוע בחירתו בקש עלות ותואנות לתלות בהן ענין המכות ולומר שהיו במקרה. לא שהשם יתברך ימנע מן האדם טוב בחירתו חלילה, אמר הכתוב כי לא אחפוץ במות הרשע כי אם בשובו מדרכיו וחי, אלא שהשם יתברך משאירו על בחירתו בלבד מכלי מכריה מחוץ, והוא בוחר דרך לעצמו.

בת עין כי תשא: לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי. וקשה הא כתיב ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו כו': ונ"ל כי אין (הקב"ה) ה' אחד שורה אלא על אחד, בחינת אחדות, כשיש בחינת אחדות בין ישראל, וזהו שאמר הכתוב ודבר ה' אל משה פנים אל פנים, אימתי דבר, כאשר ידבר איש אל רעהו, פירוש כאשר יש אחדות בין ישראל ומדבר איש אל רעהו באמת וחביבה בלב ובפה אחד אז הקב"ה משרה שכניתו עלינו וגם עם משה רבינו ע"ה דבר פנים אל פנים. אבל כשגרם החטא, כי הפסוק לא תוכל כו' נאמר אחר מעשה העגל, אז נאמר לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם, פירוש שאר אדם מבני ישראל לא יוכל לראות מחמת שאין אחדות ביניהם, על כן גם אתה לא תוכל לראות את פני, פי אם וראית את אחר:

